

Naturvernforbundet
Hordaland

Kommunal- og distriktsdepartementet

postmottak@kdd.dep.no

(kopi til Klima- og miljødepartementet)

Bergen, 22. september 2025

Dette brevet sendes på vegne av Bergen og Hordaland Turlag (DNT), BirdLife Norge avd. Hordaland, Naturvernforbundet Hordaland, og Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland.

Naturen i Vestland er i praksis uten rettsvern

FNF Hordaland ber om tydeligere føringer fra Kommunal- og distriktsdepartementet

Det er etter vår mening helt åpenbare forskjeller i hvordan ulike statsforvalter-embeter stiller seg til at planprosesser ikke følger miljølovverket. Hensikten med dette brevet er å peke på forskjellene som er der i dag (forskjeller som etter vår mening bryter med Grunnloven § 98), og be om at Kommunal- og distriktsdepartementet kommer med tydelige føringer – slik at også naturen i Vestland får sin rettmessige beskyttelse gjennom lovverket.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har – etter kritikk fra Sivilombudet og Kommunal- og distriktsdepartementet i to ulike plansaker – tidligere i år lagt om sine rutiner når de får planklager til behandling. Statsforvalteren i Vestland, på sin side, tar i svært liten grad hensyn til manglende kunnskap om naturmangfold og/eller manglende vurderinger etter naturmangfoldloven § 7 i plansaker.

En innskjerping av klagebehandlingen vil medføre at vi kan få bukt med flere av de systemfeilene som NRK har dokumentert i 100 av de største plansakene. Et ris bak speilet gjennom en klagebehandling som tar lovverket på alvor, vil selvsagt medføre en helt annen tilnærming både hos utbyggere og kommuner, enn det vi ser i dag.

Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
hordaland@fnf-nett.no | Tverrgt. 4-6, 5017 Bergen | 99 62 28 30
organisasjonsnummer 918 407 855 | www.fnf-nett.no/hordaland

Bakgrunn

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark (SFVF) har i brev av 21. mars 2025 varslet kommunene om nye rutiner for håndtering av klager på reguleringsvedtak (våre uthevinger)¹:

*Kritikken fra Sivilombudet² har resultert i endringer i Statsforvalterens rutiner for håndtering av klager på kommunenes regulerings- og byggesaksvedtak. **Fremover vil Statsforvalteren som hovedregel oppheve vedtak som har mangelfulle vurderinger knyttet til naturmangfoldprinsippene.** [...]*

*I klagesaksbehandlingen ser Statsforvalteren at kommunene ofte er lojale mot det formålet planområdet er avsatt til i kommuneplanen, uten å foreta en vurdering på reguleringsplannivå. Lojalitet ovenfor overordnede planer kan ha positive effekter, som for eksempel forutsigbare planprosesser. **Samtidig kan det i enkelte saker være gode grunner for å ikke følge opp utviklingen kommuneplanene legger opp til. Kommunene må derfor gjøre en selvstendig vurdering av om det er grunn til å videreføre arealformålet, dvs. at man ikke ved utarbeidelsen av reguleringsplan kan legge avgjørende vekt på at området er avsatt til utbygging i overordnet plan.***

Det aktuelle brevet fra SFVF ble for øvrig også vist til av Sivilombudet i presentasjonen som ombudet hadde under landskonferansen i plan- og bygningsrett 2025³.

Innledningsvis ønsker vi også å vise til NRK sin artikkel «[Naturen vi ofret med øynene lukket](#)» (publisert 4. januar 2025), som dokumenterer at det «florerer av lovbrudd, feil og mangler» i de 100 største utbyggingssakene i Norge i perioden 2017–2022.

Disse 100 utbyggingssakene utgjorde til sammen nærmere 10 prosent av *all* nedbygging i Norge samme periode. NRK fant ut at «i 23 av sakene ble det ikke skrevet *én eneste setning* om naturen sakspapirene før områdene ble satt av til bygging». I hele «91 av sakene er det *ingen* tegn til at det ble sendt ut noen fagperson for å lete etter truede arter før naturen ble satt av». Og ikke minst; «i 81 av sakene ble det ikke lett etter mer egnede steder å bygge, så vidt kommunene kan dokumentere», selv om lovverket krever dette. Dette er bare noen av funnene som NRK gjorde i samarbeid med eksperter på plan-juss.

Fra NRK sin gjennomgang av de 100 største sakene kan vi konkludere med at lovbrudd ser ut til å være regelen heller enn unntaket. Dette er åpenbart svært ille, og ikke en rettsstat verdig. Med naturkrisen som bakteppe, er det åpenbart at noe må gjøres så fort som mulig med dette systemet, slik at vi slutter å ofre natur gjennom planprosesser som ikke følger lovverket – eller med øynene lukket, som NRK så treffende skriver.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Hordaland har jobbet mye med de vi mener er brudd på lovverket i planvedtak. Totalt har vi siden 2020 klaget på hele elleve kommunale vedtak av

¹ <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-vestfold-og-telemark/plan-og-bygg/dokumenter/2025/orientering---nye-rutiner---handtering-av-klager-pa-kommunens-reguleringsvedtak-og-veiledning-om-naturmangfoldloven--7-12.pdf>

² Her vises det til denne uttalelsen fra Sivilombudet (datert 24. januar 2025): <https://www.sivilombudet.no/uttalelser/mangelfullt-kunnskapsgrunnlag-og-vurdering-etter-naturmangfoldloven-reguleringsplan-for-hytteutbygging-i-sorskogen/>

³ <https://planlegging.pameldingssystem.no/pblkonferansen-2025>

reguleringsplaner⁴. Av disse elleve klagen har ni til nå blitt behandlet av Statsforvalteren i Vestland (SFVL). De to siste sakene (påklaget i år) skal også behandles av SFVL (begge er avvist av kommunene), men vi har foreløpig ikke mottatt vedtak fra Statsforvalteren i disse to sakene.

Bare i ett tilfelle har vi fått medhold av Statsforvalteren i Vestland⁵, til tross for det vi mener er åpenbare brudd på lovverket i nær sagt alle de ni sakene som Statsforvalteren har behandlet til nå.

Av de åtte negative klagevedtakene fra Statsforvalteren, har vi klaget fire inn for Sivilombudet. **Sivilombudet har dessverre kun realitetsbehandlet én av disse sakene, men i den saken fikk vi medhold for våre anførsler⁶, noe som i sin tur medførte at Statsforvalteren omgjorde sitt første klagevedtak i saken, og da opphevet det meste av den aktuelle reguleringsplanen⁷.**

I to av de andre tre sakene uttalte Sivilombudet at de etter en helhetsvurdering ikke har ønsket å prioritere disse sakene, og de tok derfor ikke stilling til om de mente at SFVL sin klagebehandling var i tråd med lovverket, eller ikke. Sivilombudet presiserte at de ikke er en ordinær klageinstans. I den fjerde saken som vi har hatt på Sivilombudets bord, har det etter klagen ble sendt inn vært politisk utvikling i saken, der flertallet i Bergen bystyre har bestemt at deler av reguleringsplanen etter hvert skal oppheves – Sivilombudet uttalte derfor at vi kan komme tilbake til ombudet «innen et år etter at kommunen har tatt stilling til om planen skal oppheves».

Bakgrunnen for at Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har endret sine klagebehandlingsrutiner, er altså uttalelsen fra Sivilombudet i den såkalte Sørskogen-saken på Mølen (se fotnote 2). Vi antar at også Kommunal- og distriktsdepartementets oppheving av SFVF sin klagebehandling av reguleringsplanen for Bunestoppen, har vært medvirkende til skjerpingen av rutineene. Denne reguleringsplanen ble opphevet av Statsforvalteren i mai 2025⁸.

Statsforvalteren i Vestland sin tilnærming til systemsvikten

Den 1. april 2025 hadde FNF Hordaland vårt årlige dialogmøte med Statsforvalteren i Vestland. Her spurte vi om ikke SFVL hadde planer om å følge SFVF sitt gode eksempel, og da skjerpe inn på klagebehandlingsrutineene. Vi fikk da til svar at det hadde de ikke tatt stilling til. Siden den gang har vi prøvd flere ganger å få svar fra SFVL om de kommer til å varsle en innskjerping av sine rutiner. Vi har så langt – omtrent seks måneder senere – ikke fått et avklarende svar fra SFVL på dette spørsmål. Dette er den direkte bakgrunnen for at vi sender dette brevet til departementet.

⁴ Reguleringsplaner som har blitt påklaget av FNF Hordaland siden 2020 ligger i disse seks kommunene, med årstall for klage(r) i parentes: Alver (2022), Austevoll (2 stk. i 2021), Bergen (2022; 2 stk. i 2023; 2025), Bømlo (2025), Stord (2023) og Øygarden (2020; 2024).

⁵ Reguleringsplanen for *Kokstaddalen*, Bergen kommune, ble opphevet i mai 2023:

<https://www.statsforvalteren.no/vestland/plan-og-bygg/plan--og-bygningsrett/reguleringsplan-for-kokstaddalen-oppheva/>

⁶ Sivilombudet konkluderte med at Statsforvalterens klagevedtak ikke oppfylte kravet til begrunnelse som ligger i naturmangfoldloven § 7, og de konkluderte derfor med at det var tvil om vedtaket var gyldig:

<https://www.sivilombudet.no/uttalelser/mangelfull-vurdering-etter-naturmangfoldloven-reguleringsplan-for-ny-fylkesveg/>

⁷ Reguleringsplanen for *fv. 561 Kolltveit–Ågotnes*, Øygarden kommune, ble opphevet i mars 2024:

<https://www.statsforvalteren.no/vestland/plan-og-bygg/plan--og-bygningsrett/statsforvalteren-opphevar-delar-av-detaljregulering-for-ny-fylkesveg-561-kolltveit--agotnes/>

⁸ <https://www.statsforvalteren.no/vestfold-og-telemark/nyheter/2025/05/planvedtak-i-bamble-kjent-ugyldig--ma-behandles-pa-nytt/>

Her må vi legge til at en direktør hos SFVL helt nylig svarte oss at det foregår en «pågående diskusjon av disse [to breva frå Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark] internt». **Direktøren skriver videre at SFVL skal oppdatere oss når de har konkludert om hva de gjør videre.**

Vår erfaring med SFVL sin klagebehandling er som KDD ser, negativ. Vi opplever at Statsforvalteren ikke har faktisk/konkret kjennskap til de planområdene som de foretar klagebehandlinger for. Det foretas i liten grad egne vurderinger fra Statsforvalteren (vurderinger fra kommuner, plankonsulenter, osv. gjentas). Kort sagt blir klagebehandlingene en ren skrivebordøvelse, der det virker som at Statsforvalterens klare utgangspunkt er at klager skal avvises. **Dette er stikk motsatt tilnærming av det som SFVF varslet kommunene i Vestfold og Telemark om for et halvt år siden.**

Med bakgrunn i at vi nå sitter med flere klagesaker som vi mener åpenbart er feil behandlet, kommer vi i fortsettelsen trolig til å sende omgjøringsbegjæringer til Kommunal- og distriktsdepartementet. Vi håper da at også departementet er enig i at SFVL sin klagebehandling ikke holder mål juridisk.

Vi må også nevne at det på grunn av mange klagesaker (uttalt fra saksbehandler hos SFVL) nå er lang saksbehandlingstid hos SFVL; et eksempel er en klagesak på en detaljreguleringsplan i Bergen kommune⁹, der det nå har gått seks måneder siden kommunen oversendte saken for behandling hos SFVL (kravet er vel at en slik klagebehandling *maksimalt* skal ta tre måneder) – i denne saken har vi i skrivende stund fortsatt ikke fått svar på klagen vår.

Det er heller ikke så rart at SFVL får mange klagesaker, siden både kommuner og forslagsstiller antageligvis vet at de fleste (?) klager avvises (denne siste påstanden er kun basert på vår erfaring med SFVL – vi sitter ikke på noen «klagestatistikk» utover det) – og dermed får man en vedvarende systemsvikt som mange klager på. Her ønsker vi i så måte å vise til et illustrativt eksempel:

I juni i år klaget vi på en detaljreguleringsplan i Bømlo kommune¹⁰, siden vi mente at det her er åpenbare feil og mangler både i planprosessen og ved planvedtaket. I forkant av klagebehandlingen i kommunen, gav kommunedirektøren sin tilrådning (datert 13. august 2025) til *Utval for areal og samferdsel*. Ikke uventet innstilte kommunedirektøren på at klagen vår ikke skulle tas til følge, og at klagen skulle sendes til SFVL for endelig klageavgjørelse – noe som også ble vedtatt av det politiske utvalget. Det som imidlertid er interessant, er at kommunedirektøren konkluderer med at klagen vår «avdekker feil og manglar i kunnskapsgrunnlaget som har lagt føre gjennom planprosessen», men direktøren skriver videre at «det er derimot utfordrande å vurdere om manglane er såpass omfattande at planen bør opphevast eller endrast». Mellom linjene kan vi lese at kommunedirektøren mener at Statsforvalteren har bedre forutsetninger for å foreta disse vurderingene. Hvis det går slik vi tror, så vil Statsforvalteren (som vanlig) avvise klagen vår, noe som i sin tur vil sende et tydelig signal til Bømlo kommune om at noen feil og mangler i et slikt planarbeid er helt OK. På den måten vil Bømlo kommune ikke ha noe incitament til å skjerpe sine rutiner, og systemsvikten vil vedvare.

⁹ Her er en merknad (datert 25. april 2025) til klagen vår, som dokumenterer at det er mangler både ved kunnskapsgrunnlaget om naturverdier, og dermed også til vurderingene som har blitt gjort av tiltakets konsekvenser for naturmangfoldet: https://fnf-nett.no/hordaland/wp-content/uploads/sites/19/2025/04/Merknad-til-klage-Smalhushaugen_250425.pdf

¹⁰ https://fnf-nett.no/hordaland/wp-content/uploads/sites/19/2025/06/Klage-regplan-Busthorn-Hollund_FNF-Hordaland_110625.pdf

Avslutningsvis når det gjelder SFVL sin tilnærming til å vurdere feil, mangler og lovbrudd i planprosesser/planvedtak, ønsker vi å vise til et ferskt vedtak fra Statsforvalteren (datert 9. september; ref. 2020/18743), som gjelder en detaljreguleringsplan i Austevoll. Til tross for at FNF Hordaland nå har påvist at planområdet inneholder regnskog (truet naturtype), så vil ikke SFVL omgjøre eget klagevedtak i saken – selv om det nå er godt dokumentert at kunnskapsgrunnlaget som lå til grunn for planvedtaket, har store mangler – slik det for øvrig også ble advart om både før planen ble vedtatt og før klagevedtaket ble fattet. SFVL skriver i sitt vedtak at «vi bestriker ikke opplysningene fra dere, men finner ikke grunn til å omgjøre vårt vedtak i denne saken fra 2021». Avslaget begrunnes utelukkende med følgende (!):

Vår praksis knyttet til vurderingen av bestemmelsene i naturmangfoldloven er betydelig skjerpet etter vedtaket i denne saken.

Etter en gjennomgang av saken kan vi ikke se at vedtaket er ugyldig, eller at det er grunnlag for ny behandling. Vi viser til at godkjenningen av reguleringsplanen er over fem år gammel, og at det derfor er mange som kan ha innrettet seg etter reguleringen.

For ordens skyld er det ingen som har innrettet seg etter reguleringen (ingen byggetillatelse er gitt i medhold av reguleringsplanen).

Departementet må komme med tydelige føringer til statsforvalterne

Basert på at det per i dag helt åpenbart er ulik praksis/tilnærming mellom SFVL og SFVF i den type saker som vi redegjør for i dette brevet – og basert på den systemsvikten som vi vet at har eksistert i årevis – mener vi at det er departementet sitt ansvar å komme med tydelige føringer til statsforvalterne på dette feltet.

Departementet kan her enkelt og greit henvise til begrunnelsen som SFVF har sendt ut for sine endringer i praksis for klagebehandlinger, og da be om at de andre statsforvalter-embetene i landet innfører en tilsvarende praksis. På den måten vil både kommuner, tiltakshavere, plankonsulenter osv. innstille seg på dette, og systemet vil etter hvert tilpasse seg, og da fungere mer i tråd med lovgivers hensikt. Dette vil være et svært kostnadseffektivt grep som vil kunne ha svært stor betydning for naturverdier både i Vestland og andre steder i landet.

Vi hører gjerne hva departementet tenker om temaet, og stiller gjerne opp i et møte med departementet om det er ønskelig.

Vennlig hilsen,

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Hordaland

v/ koordinator Gunvar Mikkelsen

Forum for Natur og Friluftsliv Hordaland er et samarbeidsforum for natur- og friluftsansjoner i Hordaland, som arbeider for å ta vare på natur- og friluftinteressene. Per i dag er det tolv organisasjoner tilsluttet FNF Hordaland: Bergen og Hordaland Turlag (DNT), Naturvernforbundet Hordaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland, Bergen og Omland Friluftsråd, BirdLife Norge avd. Hordaland, Haugesund Turistforening, Hordaland fylkeskystlag, Norsk Botanisk Forening Vestlandsavdelingen, Syklistenes Landsforening Bergen og omegn, Voss Utferdslag (DNT), Voss Kajakklubb og Hordaland krins av Norges Speiderforbund. Sammen representerer organisasjonene rundt 54 000 medlemmer.